

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΕΘΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Νεοφύτου Βάμβα 6 (3^{ος} όροφος), 106 74 ΑΘΗΝΑ, Τηλ: 210-7233221-2, 210-7233216

Fax: 210-7233217, Website: www.nchr.gr, E-mail: info@nchr.gr

**«Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ
για το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του
Παιδιού»**

Παρατηρήσεις της ΕΕΔΑ για το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού¹

I. Η αναγκαιότητα υιοθέτησης ενός Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Στο πλαίσιο του θεσμικού της ρόλου ως συμβουλευτικού οργάνου της Πολιτείας για την προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (εφεξής ΕΕΔΑ) έχει και στο παρελθόν ασχοληθεί εκτεταμένα με το ζήτημα της ανάγκης πρόβλεψης θεσμικής και ουσιαστικής προστασίας για την ιδιαίτερα ευάλωτη κοινωνική ομάδα των παιδιών, διατυπώνοντας για το σκοπό αυτό προτάσεις και συστάσεις².

Ήδη με τη Διακήρυξη της Βιέννης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, όπως αυτή υιοθετήθηκε τον Ιούνιο 1993, συστήθηκε στα Κράτη, από την Παγκόσμια Διάσκεψη για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, να λαμβάνουν υπόψη την αναγκαιότητα εκπόνησης σχεδίων δράσης για την οριοθέτηση δράσεων που βελτιώνουν την προώθηση και την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου³.

Έκτοτε και λόγω της σημαντικής χρησιμότητας των σχεδίων δράσης στην αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου, τα αρμόδια διεθνή

¹ Οι παρατηρήσεις αυτές υιοθετήθηκαν ομόφωνα από την Ολομέλεια της ΕΕΔΑ, στη συνεδρίαση της 15.1.2015. Εισηγητές: Κ. Παπαϊωάννου, Πρόεδρος ΕΕΔΑ, Ε. Βαρχαλαμά, Β' Αντιπρόεδρος ΕΕΔΑ, Α. Τσαμπίη, Επιστημονική Συνεργάτις ΕΕΔΑ και Ρ. Φράγκου, Επιστημονική Συνεργάτις ΕΕΔΑ.

² ΕΕΔΑ, «Συστάσεις της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) για την Προστασία της Παιδικής Ηλικίας 'Υγεία και Πρόνοια'», 8 Μαΐου 2014, διαθέσιμη σε: http://www.nchr.gr/images/pdf/apofaseis/paidia/apofasi_mhxanismoι_prostasias_paidikis_hlikias.pdf, «Παρατηρήσεις επί του Σχεδίου Έκθεσης της Ελλάδας σχετικά με την εφαρμογή του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με την εμπορία παιδιών, την παιδική πορνεία και παιδική πορνογραφία», Έκθεση 2011, σελ. 102, «Παρατηρήσεις επί του Σχεδίου Έκθεσης της Ελλάδας σχετικά με την εφαρμογή του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, σε σχέση με την ανάμιξη παιδιών σε ένοπλη σύρραξη», Έκθεση 2009, σελ. 94, «Προτάσεις σχετικά με την εφαρμογή του Ν 3699/2008 *Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες*», Έκθεση 2009, σελ. 94, «Έκθεση και Προτάσεις της ΕΕΔΑ αναφορικά με το ποινικό μητρώο των ανηλίκων και νεαρών ενηλίκων», Έκθεση 2008, σελ. 121, «Παρατηρήσεις επί της 3^{ης} Περιοδικής Έκθεσης σχετικά με την εφαρμογή της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα του παιδιού (CRC)», Έκθεση 2008, σελ. 42, «Προτάσεις σχετικά με το ζήτημα των ασυνόδευτων ανηλίκων», Έκθεση 2006, σελ. 151, «Παρατηρήσεις σχετικά με το σχέδιο νόμου για την *Αντιμετώπιση της Ενδοοικογενειακής βίας*», Έκθεση 2005, σελ. 231, «Παρατηρήσεις και προτάσεις πάνω στο σχέδιο νόμου για την *Αναμόρφωση της Ποινικής Νομοθεσίας Ανηλίκων*», Έκθεση 2003, σελ. 153. Οι Ετήσιες Εκθέσεις της ΕΕΔΑ είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα της: <http://www.nchr.gr/index.php/el/2013-04-03-11-07-36/115-etisies>.

³ Διακήρυξη της Βιέννης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Μέρος II, παρ. 71.

όργανα ελέγχου ενθαρρύνουν και συστήνουν την υιοθέτηση εθνικών σχεδίων δράσης από κάθε Κράτος. Σε ό,τι, δε, συγκεκριμένα αφορά την Ελλάδα και τα δικαιώματα του παιδιού, η Επιτροπή του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού στις τελευταίες της παρατηρήσεις για την εφαρμογή της Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού από την Ελλάδα, επανέρχεται με έμφαση στο ζήτημα της εκπόνησης εθνικού σχεδίου δράσης. Συγκεκριμένα, η Επιτροπή λαμβάνοντας υπόψη την διαδικασία υιοθέτησης Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού το 2007 από τη Χώρα μας, εκφράζει την ανησυχία της για την απουσία μετρήσιμων και χρονικά οριοθετημένων στόχων για την εφαρμογή των δικαιωμάτων του παιδιού καθώς και την έλλειψη πληροφοριών σχετικά με τους αναγκαίους για την εφαρμογή του σχεδίου πόρους. Συστήνει, δε, στην Ελλάδα την προώθηση μετρήσιμων και χρονικά οριοθετημένων δράσεων και τη σύνδεση του Σχεδίου δράσης με εθνικές και ειδικότερες στρατηγικές και προϋπολογισμούς, ώστε να διασφαλίζεται η κατάλληλη κατανομή των οικονομικών, ανθρώπινων και τεχνικών πόρων για την εφαρμογή τους⁴.

Τα σημεία δε αυτά αποτελούν βασικούς άξονες και των κατευθυντήριων οδηγιών που έχουν εκδώσει σειρά διεθνών⁵ και ευρωπαϊκών⁶ οργάνων για τον τρόπο εκπόνησης ενός σχεδίου δράσης για τα δικαιώματα του ανθρώπου.

Λεδομένων των σοβαρότατων οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης σε βάρος θεμελιωδών δικαιωμάτων του παιδιού, η ΕΕΔΑ, λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω και ιδίως τις καταληκτικές παρατηρήσεις της Επιτροπής του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού⁷ και συνεκτιμώντας την

⁴ Επιτροπή ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (Committee on the Rights of the Child), *Concluding observations: Greece*, CRC/C/GRC/CO/2-3, παρ. 13-14, διαθέσιμο σε: http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/co/CRC_C_GRC_CO_2-3.pdf.

⁵ Γραφείο του Υπατού Αρμοστή των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (OHCHR), *Handbook on National Human Rights Plans of Action*, Νέα Υόρκη-Γενεύη 29 Αυγούστου 2002, διαθέσιμο σε: <http://www.ohchr.org/Documents/Publications/training10en.pdf>.

⁶ Επίτροπος του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, *Recommendation on systematic work for implementing human rights at the national level (18 February 2009)*, διαθέσιμο σε: [https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CommDH\(2009\)3&Language=all](https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?Ref=CommDH(2009)3&Language=all) και *Workshop conclusions, Conclusions: Workshop on developing and implementing national action plans for human rights (27 May 2014)*, διαθέσιμο σε: <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=2531623&SecMode=1&DocId=2145406&Usage=2>. Βλ. επίσης για Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA), σε: <http://fra.europa.eu/en/joinedup/tools/planning-monitoring-and-evaluation/planning/action-plans>.

⁷ *Concluding Observations: Greece, op.cit.*, παρ. 13-14.

πολύτιμη εμπειρία και πορίσματα του Συνηγόρου του Παιδιού, αλλά και την ποσοτική και ποιοτική διάσταση των διαπιστωμένων προβλημάτων που συνιστούν παραβιάσεις των δικαιωμάτων του παιδιού, επανέρχεται συνοπτικά στις προτάσεις της με αφορμή το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (εφεξής ΕΣΔΔΠ).

Η ΕΕΔΑ χαιρετίζει τη σημαντική αυτή πρωτοβουλία της Γενικής Γραμματείας Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, καθώς θεωρεί ότι πρόκειται για ένα πρώτο πολύ θετικό βήμα για την αναβάθμιση της προστασίας των δικαιωμάτων του παιδιού.

Η ΕΕΔΑ, άλλωστε, έχει και στο παρελθόν εκφράσει την πεποίθηση ότι είναι αναγκαία η εκπόνηση ενός ΕΣΔΔΠ με γνώμονα τη διασφάλιση και προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού⁸. Ενός ΕΣΔΔΠ με στόχο την εξασφάλιση της ενσωμάτωσης των θέσεων της Κοινωνίας των Πολιτών στην επίσημη πολιτική, την κατοχύρωση της διασύνδεσης ανθρωπίνων και οικονομικών πόρων για την υλοποίηση προγραμματικών στόχων, τη διασφάλιση της γρήγορης εφαρμογής της νομοθεσίας και την εγγύηση της δημιουργίας απλών και διάφανων διαδικασιών. Σε μία περίοδο όπου η ευρύτερη κοινωνία διέρχεται βαθύτατη κοινωνική, πολιτιστική και οικονομική κρίση και τα προγράμματα κοινωνικής προστασίας πλήττονται σοβαρά ολοένα και περισσότερο είναι αναγκαίο ο στρατηγικός σχεδιασμός πολιτικής να προηγείται των θεσμικών και νομοθετικών παρεμβάσεων.

Ειδικότερα, με βάση και τις προτάσεις που έχουν διατυπωθεί μέχρι σήμερα από το Συνήγορο του Παιδιού για την βέλτιστη δυνατή ανάπτυξη μηχανισμού εκπόνησης και παρακολούθησης του ΕΣΔΔΠ⁹, η ΕΕΔΑ έχει προτείνει τη συγκρότηση ενός διϋπουργικού οργάνου με συντονιστικό ρόλο και παράλληλα τη νομοθετική κατοχύρωση της διϋπουργικής αυτής συνεργασίας. Ένα τέτοιο όργανο, που θα έχει μορφή Διϋπουργικής Επιτροπής για τα Παιδιά και θα αποτελείται από Γενικούς Γραμματείς Υπουργείων με συναφείς αρμοδιότητες, θα έχει την τελική

⁸ ΕΕΔΑ, «Συστάσεις της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) για την Προστασία της Παιδικής Ηλικίας Ύγεια και Πρόνοια», 8 Μαΐου 2014, διαθέσιμες σε: http://www.nchr.gr/images/pdf/apofaseis/paidia/apofasi_mhxanismoι_prostasias_paidikis_hlikias.pdf. Σημειώνεται, επίσης, ότι οι παρούσες Συστάσεις εκπονήθηκαν σε συνεργασία με τον Βοηθό Συνήγορο του Πολίτη για τα Δικαιώματα του Παιδιού, κ. Γ. Μόσχο, επικουρούμενο από τις επιστημονικές συνεργάτιδες του.

⁹ Συνήγορος του Πολίτη (Συνήγορος του Παιδιού), *Προτάσεις για το περιεχόμενο ενός Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού*, Ιούλιος 2013, στ. Β.

ευθύνη ανάπτυξης και υλοποίησης του ΕΣΔΔΠ και λογοδοσίας επ' αυτού. Η ΕΕΔΑ έχει επίσης προτείνει τη συμμετοχή στο εν λόγω όργανο του Βοηθού Συνηγόρου για τα Δικαιώματα του Παιδιού, στον οποίο θα πρέπει να ανατεθεί συμβουλευτικός - γνωμοδοτικός ρόλος, καθώς επίσης και την πρόβλεψη δυνατότητας πρόσκλησης σε ακρόαση εκπροσώπων και άλλων δημοσίων οργανισμών ή ανεξαρτήτων Αρχών, αναλόγως των θεματικών της κάθε συνάντησης.

II. Η διαδικασία εκπόνησης του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Η πρωτοβουλία της Γενικής Γραμματείας Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, υπό τον τίτλο «Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, 2015-2020», τέθηκε σε διαδικασία δημόσιας διαβούλευσης από τις 24 Νοεμβρίου 2014 έως τις 9 Ιανουαρίου 2015¹⁰.

Επισημαίνεται, δε, ότι η **ΕΕΔΑ συμμετείχε στις σχετικές με την εκπόνηση του ΕΣΔΔΠ εργασίες ως παρατηρητής**¹¹, τύπος συμμετοχής στη διαδικασία ο οποίος επιβάλλεται από το θεσμικό της ρόλο ως ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο της Πολιτείας σε θέματα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου, όπως ορίζει ο ιδρυτικός της Νόμος 2667/1998.

A. Η συμμετοχική εκπόνηση του ΕΣΔΔΠ

Η διάρθρωση του ΕΣΔΔΠ πρέπει να καθίσταται μια συμμετοχική διαδικασία που δεν αποκλείει την έγκαιρη και ουσιαστική συμμετοχή όλων των εμπλεκομένων με την προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών φορέων, συμπεριλαμβανομένων πανεπιστημιακών, μη-κυβερνητικών οργανώσεων ή ερευνητικών κέντρων.

Οι κοινωνικές προσδοκίες πρέπει, δε, να διαχειρίζονται κατά τρόπο ώστε η συμμετοχή ΜΚΟ και λοιπών φορέων να μην καθίσταται προσχηματική. Συναντήσεις, ηλεκτρονικές πλατφόρμες και κοινωνικά μέσα δικτύωσης μπορούν να επιστρατευτούν προς αυτή την κατεύθυνση.

¹⁰ Δημόσια Διαβούλευση για το «Εθνικό Σχέδιο Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού», 24 Νοεμβρίου 2014 έως 9 Ιανουαρίου 2015, διαθέσιμο σε: <http://www.opengov.gr/ministryofjustice/?p=5983>.

¹¹ Βλ. σχετικά τις Επιστολές της ΕΕΔΑ προς το Γενικό Γραμματέα Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, κ. Γεώργιο Σούρλα, με ΑΠ 376/20.5.2014, ΑΠ 532/15.10.2014 και ΑΠ 605/19.11.2014.

Εξίσου σημαντική είναι η συμμετοχή φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης. Πέραν του ότι η εφαρμογή των δράσεων του Εθνικού Σχεδίου Δράσης (εφεξής ΕΣΔ) εξαρτάται συχνά από την δράση των ΟΤΑ, είναι σημαντικό μέσω της συμμετοχή στη διαδικασία εκπόνησης του ΕΣΔΔΠ να εμπεδώνεται η ευθύνη των ΟΤΑ στην αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

B. Η θεσμική κατοχύρωση της συνέργιας για το ΕΣΔΔΠ

Όπως για κάθε ΕΣΔ, έτσι και για το ΕΣΔΔΠ η ΕΕΔΑ θεωρεί ότι είναι αναγκαίο να διασφαλίζεται η διαχρονικότητα της θεσμικής δέσμευσης για την επεξεργασία και εφαρμογή του. Για το λόγο αυτό και κρίνεται απαραίτητη η **νομοθετική κατοχύρωση** της εν εξελίξει διϋπουργικής συνεργασίας.

Γ. Η οριοθέτηση της βάσης του ΕΣΔΔΠ

Η διάρθρωση ενός ΕΣΔΔΠ πρέπει να γίνεται στη βάση **μίας συνεκτικής αποτίμησης και οριοθέτησης των ζητημάτων στα οποία αυτό καλείται να απαντήσει**. Ένα ΕΣΔΔΠ πρέπει να είναι πάνω από όλα ένα **εργαλείο για την αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών**. Για το λόγο αυτό, συχνά ενός ΕΣΔ προηγείται μία «**μελέτη-βάσης**» (*baseline study*).

Ακόμα κι αν υποθεθεί ότι δεν είναι πάντοτε δυνατή η ανταπόκριση στις απαιτήσεις μίας τέτοιας μελέτης σε χρόνο και πόρους, ένα ΕΣΔ πρέπει να προσανατολίζεται στις σύγχρονες προκλήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως αυτές οριοθετούνται από συγκεκριμένα **ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία**. Σε αυτήν την περίπτωση, είναι γεγονός ότι οι διαπιστώσεις και οι συστάσεις από ευρωπαϊκά και διεθνή όργανα ελέγχου μπορούν να αποτελέσουν ικανή βάση για ένα ΕΣΔ, αλλά πάντως όχι αποκλειστική. Θα πρέπει να συνεκτιμούνται και άλλες ειδικές εκθέσεις για τα δικαιώματα του παιδιού. Η ομάδα εργασίας του ΕΣΔΔΠ πρέπει να αξιοποιεί τουλάχιστον τα ήδη υπάρχοντα ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία (όπως, για παράδειγμα, στατιστικά δεδομένα), που αφορούν σε θέματα των δικαιωμάτων του παιδιού.

Δ. Η εξασφάλιση πόρων για την εκπόνηση του ΕΣΔΔΠ

Από τα προηγούμενα συνάγεται ότι η ουσιαστική διάρθρωση ενός ΕΣΔ συνεπάγεται εξασφάλιση πόρων από τον εθνικό προϋπολογισμό. Το **Υπουργείο**

Οικονομικών, για το λόγο αυτό, θα πρέπει να συμπράττει στη διαδικασία εκπόνησης του ΕΣΔ και να στηρίζει την υλοποίηση αυτού¹². Αυτή η δέσμευση, μάλιστα, δεν πρέπει να ατονεί ούτε κατά περιόδους οικονομικής κρίσης, όπως αυτή που διανύει η χώρα μας.

Είναι επίσης σημαντικό – και προς αυτή την κατεύθυνση το ΕΣΔ μπορεί να λειτουργήσει δημιουργικά – **να εμποδωθεί η ανάγκη προσέγγισης των εθνικών προϋπολογισμών υπό το πρίσμα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων**. Η εφαρμογή πολιτικών που δε λαμβάνουν υπόψη τους τα δικαιώματα του ανθρώπου άλλωστε δεν είναι οικονομικά αδιάφορη, καθώς μπορεί να αποβεί ιδιαίτερος κοστοβόρα για την Πολιτεία¹³.

Στο σημείο αυτό εντοπίζεται και η σημασία της πρότασης της ΕΕΔΑ για μία **παιδοκεντρική δημοσιονομική πολιτική**, η οποία θα αποτυπώνεται σε «φιλικούς» για την προστασία της παιδικής ηλικίας προϋπολογισμούς και διαμόρφωση ειδικών πιστώσεων στον Κρατικό Προϋπολογισμό για τη χρηματοδότη του συνόλου των κρατικών πολιτικών που αφορούν το παιδί (*child budgeting*)¹⁴, ελεγχόμενων ως προς την τήρησή τους με ειδική αιτιολόγηση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους.

Η ΕΕΔΑ δράττεται της ευκαιρίας προκειμένου να εκφράσει στο σημείο αυτό την ανησυχία της για το γεγονός ότι η υλοποίηση ενός τόσο σημαντικού πλάνου δράσης για την προστασία της παιδικής ηλικίας εξαρτάται ουσιαστικά για τη χρηματοδότησή της από ευρωπαϊκά προγράμματα. Μια τέτοια στοχευμένη και στρατηγικά σχεδιασμένη πολιτική για την προστασία και προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού δε μπορεί παρά να ενταχθεί, για την υλοποίηση των προγραμματικών της στόχων, σε ένα **πλαίσιο δημόσιων δωρεάν παροχών, σταθερά προβλεπόμενων και χρηματοδοτούμενων από τον κρατικό προϋπολογισμό**.

¹² Βλ. και Επίτροπος του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, [*Recommendation on systematic work for implementing human rights at the national level*](#) (18 February 2009), *op.cit.*, σελ. 11.

¹³ Σε περίπτωση προσφυγών στην Δικαιοσύνη για παράδειγμα.

¹⁴ UNICEF, Ελληνική Εθνική Επιτροπή, *Η κατάσταση των παιδιών στην Ελλάδα 2014. Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στα παιδιά*, *op. cit.*, σελ. 95-96.

III. Το περιεχόμενο του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού

Σε άμεση συνάφεια με τις ανωτέρω διατυπωθείσες επισημάνσεις, το ΕΣΔΔΠ πρέπει να περιλαμβάνει τα μέτρα εκείνα τα οποία **είναι κατάλληλα να απαντήσουν στις σύγχρονες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα δικαιώματα των παιδιών στην Ελλάδα**. Σε μία εποχή οικονομικής και κοινωνικής κρίσης για την Ελλάδα η οποία έχει οξύνει κατά τρόπο εξαιρετικά ανησυχητικό την παιδική φτώχεια, ένα ΕΣΔΔΠ καλείται να ενθαρρύνει την υιοθέτηση μέτρων που την αντιμετωπίζουν.

Στο πλαίσιο αυτό, επίσης, ένα ΕΣΔ **δεν αρκεί να καταγράφει και να χαρτογραφεί «παθητικά» δράσεις που ούτως ή άλλως επρόκειτο να γίνουν**. Η ενθάρρυνση για αλλαγή και βελτίωση της τρέχουσας κατάστασης οφείλει πάντα να διαπνέει ένα ΕΣΔ.

Κατά συνέπεια, ένα ΕΣΔ πρέπει να **αιτιολογεί** τους λόγους για τους οποίους προκρίνονται τα μέτρα που περιλαμβάνει σε σχέση με άλλα. Δεν πρέπει, επίσης, να δημιουργεί **ψευδείς προσδοκίες** διακηρύσσοντας απλώς μέτρα η υλοποίηση των οποίων δεν είναι δυνατή.

Με άλλα λόγια, το ΕΣΔΔΠ είναι αναγκαίο να χαρακτηρίζεται από μια λογική πολιτικής στρατηγικής που αποσκοπεί σε κάτι ιδιαίτερα ουσιαστικό και κρίσιμο την περίοδο που διανύουμε: την προστασία των δικαιωμάτων, λαμβάνοντας υπόψη τις ελλείψεις που ήδη έχουν υποδειχθεί από διεθνείς και ελληνικούς οργανισμούς και οργανώσεις.

Η ΕΕΔΑ επισημαίνει την αναγκαιότητα προτεραιοποίησης προστασίας και πραγμάτωσης των δικαιωμάτων του παιδιού. Προς τον σκοπό αυτό, προκρίνει την **διάρθρωση εθνικής στρατηγικής με διακριτούς άξονες** για την προστασία της παιδικής ηλικίας.

Τέλος, είναι γόνιμο το ΕΣΔΔΠ, για την εκπόνηση του οποίου ήδη εξελίσσεται μία διϋπουργική συνεργασία, να λειτουργήσει ως εφελκυστικό και δεσμευτικό πλαίσιο **για νέα μέτρα τα οποία πρέπει να ληφθούν**.

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι, η ΕΕΔΑ έχει ήδη επισημάνει:

- την ανάγκη για υπογραφή και κύρωση του **Τρίτου Προαιρετικού Πρωτοκόλλου της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού**¹⁵. Το εν λόγω Πρωτόκολλο αναθέτει στην Επιτροπή της ΔΣΔΠ την αρμοδιότητα να εκδικάζει προσφυγές (αναφορές), ατόμων ή ομάδων ατόμων, που εμπίπτουν στη δικαιοδοσία ενός συμβαλλόμενου μέρους και υποστηρίζουν ότι είναι θύματα παραβίασης από το εν λόγω συμβαλλόμενο μέρος δικαιώματος που κατοχυρώνεται είτε στη Σύμβαση είτε στα δύο πρώτα Προαιρετικά Πρωτόκολλα της. Μάλιστα, παρέχεται και στα παιδιά η δυνατότητα να υποβάλουν απευθείας καταγγελίες για παραβίαση των δικαιωμάτων τους.
- την ανάγκη **δημιουργίας εθνικής βάσης στατιστικών στοιχείων για τα παιδιά**, στην οποία, με τη ρητή ευθύνη των αρμόδιων κρατικών οργάνων, θα συγκεντρώνονται όλα τα στοιχεία που αφορούν στην εφαρμογή του συνόλου των δικαιωμάτων του παιδιού¹⁶. Η Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Παιδιού του ΟΗΕ, στις Καταληκτικές Παρατηρήσεις της, δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην ενίσχυση των μηχανισμών συλλογής από τις αρμόδιες ελληνικές Αρχές επαρκών στατιστικών στοιχείων και δεδομένων ικανών να της επιτρέψουν να αξιολογήσει την πρόοδο που επιτυγχάνεται ως προς την εφαρμογή των διατάξεων της Σύμβασης¹⁷.
- την ανάγκη **θεσμικής ενίσχυσης του Συνηγόρου του Παιδιού**, με νομοθετική διασφάλιση του έως τώρα κεκτημένου, που εξασφαλίζει τη λειτουργία της Αρχής όχι μόνο ως μηχανισμού ελέγχου αλλά και ως φορέα προαγωγής των δικαιωμάτων του παιδιού, με την ανάληψη πρωτοβουλιών.
- την ανάγκη **συνταγματικής κατοχύρωσης του εγγυημένου επιπέδου αξιοπρεπούς διαβίωσης για τα παιδιά**, μιας έννοιας κατά πολύ ευρύτερης από το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα, καθώς αποβλέπει σε μια συνολικότερη, αποτελεσματικότερη, αλλά και πλέον ευέλικτη κάλυψη των κοινωνικών αναγκών των παιδιών, τόσο γενικά, μέσω της στοχευμένης και κοινωνικά ελεγχόμενης παροχής αγαθών και υπηρεσιών (π.χ. για πρόνοια, υγεία, στέγαση, θέρμανση κ.λπ.) όσο και ειδικότερα στο χώρο της παιδείας, μέσω συγκεκριμένων πολιτικών για τον επαγγελματικό προσανατολισμό και την εκπαίδευση των παιδιών από φτωχές και

¹⁵ Το ως άνω Πρωτόκολλο υιοθετήθηκε στη Νέα Υόρκη στις 19 Δεκεμβρίου 2011 και τέθηκε σε διεθνή ισχύ στις 14 Απριλίου 2014.

¹⁶ Βλ. έτσι και UNICEF, Ελληνική Εθνική Επιτροπή, *Η κατάσταση των παιδιών στην Ελλάδα 2014. Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στα παιδιά*, *op. cit.*, σελ. 95.

¹⁷ *Concluding Observations: Greece, op.cit.*, παρ. 19-20.

προβληματικές οικογένειες. Η ΕΕΔΑ έχει την πεποίθηση ότι η συνταγματική κατοχύρωση του εγγυημένου επιπέδου αξιοπρεπούς διαβίωσης θα καθιστά πιο συμπαγή τον κανονιστικό πυρήνα των κοινωνικών δικαιωμάτων, ως μείζονα θεσμική εγγύηση τόσο του «κοινωνικού κεκτημένου» όσο και του αναδιανεμητικού χαρακτήρα της κοινωνικής πολιτικής, την οποία πλέον ο νομοθέτης δε μπορεί να εκλαμβάνει ούτε σαν προαιρετική επιλογή ούτε σαν κοινωνική φιλανθρωπία.

▪ την ανάγκη **λήψης θεσμικών μέτρων και υλοποίησης σημαντικών διαρθρωτικών αλλαγών που θέτουν σε προτεραιότητα την προστασία των Δικαιωμάτων του Παιδιού στους τομείς της Υγείας και της Πρόνοιας.**

IV. Η υλοποίηση και παρακολούθηση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού: μια διαρκής διαδικασία

Υπό το φως των ανωτέρω επισημάνσεων, εύλογα συνάγεται το συμπέρασμα ότι η εκπόνηση ενός ΕΣΔ είναι ένα πρώτο πολύ σημαντικό βήμα. Πράγματι, η αναζήτηση και αναγωγή σε υψίστης σημασίας προτεραιότητα του συμφέροντος του παιδιού και η επιθυμία παροχής της πλέον ολοκληρωμένης προστασίας στο παιδί, αναγνωρίζοντάς το ως υποκείμενο δικαιωμάτων, πρέπει να διέπουν το σύνολο των αξόνων του πλάνου δράσης.

Ωστόσο, αυτό από μόνο του δεν αρκεί για την αναβάθμιση της προστασίας των δικαιωμάτων του παιδιού. Η ΕΕΔΑ θεωρεί ότι η σημαντικότερη φάση της υιοθέτησης ενός ΕΣΔ συνίσταται στην υλοποίησή του και την απόδοση των στοχοχρονολογισμένων που περιλαμβάνει. Πρέπει να γίνει συνείδηση ότι ο σεβασμός και η προώθηση των δικαιωμάτων των παιδιών είναι εξίσου σημαντικά με οποιοδήποτε άλλο πεδίο ενασχόλησης της Διοίκησης και να καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια για τη διαρκή παρακολούθησή τους.

Εξίσου αναγκαίο κρίνεται η υλοποίησή του να συνοδεύεται από μια διαρκή διαδικασία ελέγχου των στόχων και αξιολόγησης της εφαρμογής των δράσεων, με σκοπό τον επαναπροσδιορισμό και τον επανασχεδιασμό τους. Η προώθηση και η προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου γενικότερα συνιστά μια διαρκή και μακροπρόθεσμη διαδικασία, της οποίας αναπόσπαστο κομμάτι είναι το ΕΣΔ.

Ειδικότερα, σε συνθήκες βαθιάς και παρατεταμένης οικονομικής κρίσης, συνοδευόμενης από μια δημοσιονομική και οικονομική πολιτική μονομερώς προσανατολισμένη στην αυστηρή δημοσιονομική λιτότητα, την περιστολή ή την

κατάργηση κοινωνικών δαπανών και την απορρύθμιση του θεσμικού πλαισίου των εργασιακών σχέσεων, εκφράζεται η ευχή να επιδειχθεί η ίδια επιμέλεια η οποία επιδείχθηκε για την εκπόνησή του και για την επικαιροποίηση, υλοποίηση και παρακολούθηση του ΕΣΔΔΠ.

Δεδομένου, λοιπόν, ότι, όπως άλλωστε σημειώνεται εισαγωγικά και από τους συντάκτες του ΕΣΔΔΠ, πρόκειται για ένα Προσχέδιο ΕΣΔ του οποίου η συμπλήρωση επίκειται, η ΕΕΔΑ περιορίζεται σε ένα γενικό επί της αρχής σχολιασμό του εν λόγω πλάνου δράσης.

Η ΕΕΔΑ συστήνει, τέλος, την ολοκλήρωση της εκπόνησης του ΕΣΔΔΠ και συναισθανεται την ανάγκη, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς της, να επισημάνει την ετοιμότητα και προθυμία της να σταθεί και πάλι αρωγός της Γενικής Γραμματείας Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Υπουργείου Δικαιοσύνης, με επιμέρους σχολιασμό και προτάσεις, κατά τη διαδικασία επικαιροποίησης, εξειδίκευσης, αξιολόγησης και υλοποίησης των στόχων που έχουν τεθεί για την αποτελεσματικότερη προώθηση και προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού.

Αθήνα, 15 Ιανουαρίου 2015

* Επισημαίνονται στο παρόν οι [Συστάσεις](#) της ΕΕΔΑ με αφορμή το Σχέδιο Νόμου για την Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση (10.7.2014) και οι [Συστάσεις](#) της ΕΕΔΑ για την προστασία της παιδικής ηλικίας «Υγεία και Πρόνοια» (8.5.2014).